

HUGO SCHALKWIJK

Adviseur Historisch College FNI

#HistoryMatters!

Baas in eigen vak. Het is een veel gebezigde uitspraak onder verpleegkundigen en verzorgenden. Zeker na hun cruciale werk in de coronajaren eisen ze meer inspraak en zeggenschap in de zorg. Daarbij denkt men vaak terug aan de verpleegkundig directeuren en directrices van weleer. Maar vergeet niet: toen in de jaren '70 de zorg steeds economischer werd, werden juist deze functies buitenspel gezet. Verpleegkundigen verdwenen, zoals een oud-directrice zei, 'stilletjes maar niet geruisloos' uit het bestuur. Wie waren deze directrices? Hoe keek de beroepsgroep naar hen? En, nog belangrijker: wat kunnen wij uit deze geschiedenis leren voor een toekomst met meer zeggenschap voor verpleegkundigen en verzorgenden?

Te ver uit elkaar

Twee verpleegkundigen studierend aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Jeanette Halter en Charlotte Coopmans, onderzochten het verdwijnen van de verpleegkundig directeuren. Hiervoor gebruikten zij historische bronnen, zoals TvZ en interviews met verpleegkundig directeuren. Hun scripties laten een bijzonder, meerstemmig verhaal zien. Citaten uit de stukken onderstrepen aan de ene kant het belang van verpleegkundigen in de toplaag, maar tonen ook spanningen tussen de directrices en verpleegkundigen op de werkvloer. Ze zouden bijvoorbeeld te ver uit elkaar staan. De onderzoeken vertellen een verhaal dat dieper gaat dan de zorg die het aflegt tegen 'het geld'. Ook de vooroordelen over traditionele genderrollen komen aan bod, en hoe deze op hun beurt bijdroegen aan het verdwijnen van de verpleegkundig directeuren: *'Merkwaardig is dat dit cultuurpatroon, dat de vrouw sterk drukt in haar huisvrouwelijke-, gastvrouwelijke taak, ook nog vaak het beeld bepaalt van de verpleegkundig directrice. Daar waar in het ziekenhuisbedrijf sterk het medisch technische gaat overheersen,*

ziet men vaak de verpleegkundige uit de leiding verdwijnen.' (TvZ, 1971)

Betere werkomstandigheden

Maar de onderzoeken gaan niet enkel uit van de relatieve machteloosheid of slachtofferrol van verpleegkundigen en verzorgenden. Integendeel. Het verlies van zeggenschap is volgens onderzoeksbronnen ook aan de beroepsgroep zelf te wijten. Bijvoorbeeld door grote onderlinge verdeeldheid: *'Soms lijkt het erop dat we als verpleegkundigen en verzorgenden liever een mes in elkanders rug steken dan samen te werken. Anderen maken dankbaar gebruik van die onderlinge verdeeldheid'* (TvZ, 1991). Tijdens de Witte Woede laten verpleegkundigen en verzorgenden, wars van alle vooroordelen, zien dat zij als één kunnen opstaan. Juist in hun verscheidenheid vinden zij elkaar. Er komt één beroepsvereniging en werkomstandigheden verbeteren. Maar de zeggenschap keert slechts langzaam terug. Onderzoeken als deze scheppen nieuw licht op een ouder onderwerp. Hierdoor begrijpen wij beter waarom bepaalde dingen, zoals het verdwijnen van de verpleegkundig directeuren, zijn gebeurd. Bijzonder is dat genoemde onderzoeken, hoewel historisch van aard, zijn gedaan door verpleegkundigen zelf. Zij nemen waardevolle kennis mee uit hun praktijkervaring. De combinatie van praktijkkennis en kennis van de geschiedenis helpt ons bij het nadenken over de toekomst. Er

zijn nog genoeg onderwerpen die erom schreeuwen onderzocht te worden. Denk bijvoorbeeld aan verpleegkundig leiderschap, de positie van de verplegingswetenschapper of die van de verzorgende IG. Men zegt weleens: geschiedenis herhaalt zich nooit, maar rijmt altijd wel een keer. Verpleegkundigen en verzorgenden: neem eens een duik in het verleden. Je weet nooit wat je tegenkomt. History matters! 📌

'Neem eens een duik in het verleden'

